

H O L S A T I A.

tur, totaque circumferentia spatium quindecim milliarium excedat. Soli tanta est fertilitas, ut Bataviam nostram non modo exæquet, sed & superet. Boves enim & vaccas alit multo majores, quam ullæ Europæi orbis partes, quæ lactis quoque ingentem vim sufficiunt. Vnde fit, ut inter Calendas Maji & finem Sept. tanta caseorum copia navibus exportetur, ut vicies tercentena millia librarum excedat. Pagos multos denfosque continet. Oppidum habet *Tonningam* splendida arce, portus commoditate, negotiatorum frequentia celebre & illustre.

Frederickshad.

Aliquot retro annis, ad Confluentes Eydoram & Trenam, urbem ædificare cœpit illustrissimus Dux Fredericus Holsatiæ & Slesvici Dux, in quam patria sua religionis causa extorres aliquot Federati Belgii incolæ se receperunt, domosque ad Hollandicarum formam extruxere, nacti sub optimo prudentissimoque Principe publicam exercendæ religionis suæ libertatem. Quæ enim pressis ab Albano Duce reformatis otia exulibus fecere urbes Vesalia, Embda, aliæque, eadem ejectis patrio solo aut durius habitis Remonstrantibus fecit moderatissimus & pacis studiosissimus Dux, talem se & re & nomine professus. Vnde & Fredericopolin aut Eirenopolin, Germanice *Frederickshadt*, appellari voluit.

Status & gubernatio.

Status horum Ducatum dividitur in superiorem & inferiorem. Superior rursus in tres ordines distribuitur; quorum primus Reges & Principes; secundus Prælatos; tertius vero Nobilium familias continet. Generalis autem gubernatio Regi Daniæ Christiano IV, & Joanni Adolpho Episcopo Lubecensi & Holsatiæ Duci incumbit, alternisque ab uno in alterum vicibus transfertur: quæ, cum ad regem devolvitur, Regiæ ipsius Majestatis nomine, per regios Holsatiæ producem & cæteros consiliarios administratur. In arduis tamen negotiis nihil nisi præcedente omnium in Holsatia ordinum consensu decernitur; inter quos primum locum obtinet Episcopus Lubecensis. Quando vero communis est deliberatio cum Slesvicensis Ducatus ordinibus, Episcopus Slesvicensis in his principem tenet locum.

Prælati.

Secundus superioris status ordo duos continet Episcopatus; Lubecensem & Slesvicensem: Hamburgensis enim Bremensi subiectus est. Capitula habent quinque: Lubecense, Hamburgense, Slesvicense, Haderslebiense, & Oitinese. Abbatia in hoc ordine sunt septem: Reinfeldensis, Bordesholmiensis, Segebergensis, Arnsbocensis, Cismariensis, Lumensis, & Ruensis. Monasteria item continet xv, inter quæ quinque, Itzehoense, Pretzenense, Vterffenense, Slesvicense, & Reinbeccense, nostro adhuc tempore Nympharum Vestalium choro & magno reddituum proventu celebres sunt: cæterorum fere usus scholis & xenodochiis impensus est.

Nobiles.

Nobiles (qui tertium superioris status ordinem efficiunt) arces & prædia sua in his Ducatibus pleno jure ac dominio, quemadmodum Comites in reliqua Germania, cum venationibus, au-

cupiis, atque piscationibus libere possident. Et si vero nonnulla illorum prædia, utriusque generis feuda censeantur; maxima tamen ex parte allodialia & hæreditaria sunt, & privilegiis atque concessionibus Holsatorum cautum est, ne exactio- nibus aut novis vectigalibus à Principibus graventur. Quæ principes, priusquam à subditis fidelitatis juramentum præstatur, & ipsi ad gubernationem perveniunt, juramento confirmare tenentur. Liberam enim horum Ducatum status, ex Regum Principumve filiis, quem velint, eligendi habent potestatem. Quod privilegium speciali quondam Christiani I beneficio promulgatum ipsis, cum in Ducem assumptus in posterum confirmaretur: neque ulla Principes, absque consilio & consensu Ordinum, bella suscipiunt. Nobilium lites judicio quodam (quod bis quotannis peragi debet) à Senatu Ducatum dijudicantur, præsentibus plerumque per vices Principibus, ex privilegio Provincialibus indulto; à quibus tamen, præstito malitiæ juramento, ad Cameram Imperialem causæ devolvuntur. Sunt autem nobilium tam Holsatiæ quam Slesvicensis Ducatus familiæ 51.

Inferior Status.

Inferior regionum Holsaticarum status duos potissimum ordines complectitur, civium videlicet & rusticorum: quorum tractationes hac in classe suscepimus.

Cives.

Omnes fere in his Ducatibus civitates, ex singulari Principum suorum gratia, certis quibusdam privilegiis donatæ sunt, jureque vel Romano vel Lubecensi utuntur. Civibus à sententiis, quas tulit, ad quatuor civitates, Kilonium, Rendesburgum, Itzehoam, Oldesloamque, judicio peculiari appellationis exercendo destinatas, provocare licet. De quibus vero ipsæ decidere nequeunt, certis conditionibus ad Principes & Senatores Holsatiæ, nonnunquam etiam ad Cameram Imperialem appellatio devolvitur. Hujus ordinis civitates atque oppida in his 31 numerantur.

Rustici.

Secundus inferioris Status ordo duo rusticorum genera complectitur: quorum alii hæreditaria atque libera, alii vero conductitia & angaria, vel quibuscunque aliis servitiis obnoxia bona possident. Illi præterea aut scripto jure de controversiis decidunt: aut propriis suis Causidicis, sub dio, de causis illorum, in præsentia Præfecti, duorumque Assessorum, agitur. Cumque in medium prodierunt litigantes, diligenter à parte utraque exploratis rerum momentis, rusticorum cœtus ad deliberandum modumque sententiæ statuendum exire jubetur. Quibus pro agresti captu consideratis, ad confessum redeunt, & quicquid vel exemplis, vel crassis naturæ illorum rationibus justum ipsis esse videtur, per constitutum quendam Præconem litigatoribus in medium pronunciant. Qui in utroque genere judicato acquiescere nolunt, illis debito modo ad Senatores Principum, vel commune forum Holsaticum, nonnunquam etiam ad Cameram Imperialem, pro rerum, de quibus litigatur, dignitate, provocare liberum est.